

KISS ATTILA: FAK

PALÁSTHY KLÁRA: GALAKTIKA

A senki földjén

I.
Legjobban a teleket szerettem. Fejembe nyomtam öregapám báránybőr sapkáját, felkapaszkodtam a szánkóra, térdemre szorítottam a lópokrócot, és indulunk az erdőbe, hasábfáért. Körülöttünk nagy-nagy fehérség, fölöttünk károgó varjúfelhő, és a hasábfák között néha nyulak lapultak.

A hóolvadás két hétig, három hétig tartott, és a hólé néha napokra elzárta a tanyát a külvilágtól. Ilyenkor behúzódtunk az istállóba, és a tehenek faránál vártuk a tavaszt. Az öreg béres ráült a fölfordított vizesvödőre, és órákig mondta történeteit a nehezen ellő tehenekről, a vészszopó denevérekről, a bátor béreslegényről, aki éjjelkor ment végig a temetőn és bevitték a városba, a sárga házba, ahol a kőművesek lábszár vastag rácsot raktak az ablakokra, az ápolók meg láncos ostorral járnak fölé, föl-alá.

II.
A háborúról Mihály, az öreg béres azt a nézetét juttatta kifejezésre: a minisztereket kell összezereszteni. Magam elé képzeltem a harcmeszt: a sereg előtt a díszmagyarba öltözött minisztert, karddal, érdemrendekkel és pajzsával.

— Megtehették, de gyávábbak annál, hogy megtegyék — vélekedett az öreg béres, és egykedvűen mosta a tehenek farkát.

Közös konyhaszomszédunk cséplés után SAS-behívót kapott.

Mihály, az öreg béres, első világháborús tapasztalatait felelevenítve elmesélte, a katonák félnek, szuronyroham közben rosszul lesznek, és akinek esze van, az föltartja a kezét, megadja magát.

— Hóre ruke! Hóre ruke! Megtanultuk. Megtanulja Lajos is. De ha fogoly, akkor szokjon le a dohányzásról, mert éhen pusztul. A foglyok a kenyeret dohányra cserélik, és felfordulnak.

Apám szerint a foglyokat munkára adják, és némelyik megkapolja a gazdasszonyt.

— A lukat mindenütt megtalálja magának a katona — szölt az öreg béres, s kiköpött. — Kikergetnek a lövészárkba, kezébe nyomják a puskát, rád parancsolnak, és te szaladsz, megmártod a szuronyt a felebarátod

hasában. Őt is anya szülte, téged is anya szült, és kieresztitek egymás belét.

Gyerünk itatni.
Itatás közben megállapította: — Az orosz jószívű, a szerb kanos, a román bocskorban jár és olyan amilyen, de az összes között a német a legrosszabb.

A tanya mögött lezuhant egy Liberator. A pilóta megszenesedett testét másnap reggel vitték el, furcsa, idegenszerű közönnyel. A katonák leszálltak a gépkocsiról, rágyújtottak, elszívták a cigarettát, és a hullát a platóra dobták. Puff.

— Megszokták — magyarázta az öreg béres, s elmondta, tizenegyen a bakák a hulla hasán ették meg a babgulyást.

Vállat vont:
— Megszoktuk.

III.
A tábori csendőroket a gazda borral és füstölt sonkával kínálta. Ittak, ettek, és a gazda nyugtatta őket, hogy a tanya körül gyanús személyek nem jártak. Nem hitték el. Mihályt, az öreg bérest az itatóvályúhoz parancsolták. Az egyik csendőr belemarkolt az öreg béres hajába, fejét belenyomta a vízbe. A másik rámondott: — Felelj! Hol bújtatjátok a partizánokat?

Mihály vizes hajjal, lógó-csőpögő bajusszal szívósan hallgatott.

Szeged felől időnként ágyúzás hallatszott.

Másnap a kocsisok reggeli után mondták, egyszer mi is urak leszünk, és visszafeküdtek az ágyba aludni.

Apám röviden és tömören felvázolta a teendőinket. Elmondta: fehér zászlót kell lobogtatni, és kézfeltartással jelezni, hogy megadjuk magunkat.

— De mi lesz az asszonyokkal? — kérdezte komoran Mihály, az öreg béres.

A gyalogúton Podonész futott, az asztmás harangozó, hóna alatt cirokseprűvel.

— Maguk vetni akartak? — kérdezte csodálkozva.

A cirokseprű nyelét a szántásba szúrta, s szaporán magyarázta: a faluban felfordult a világ, a levettéket viszik, a községhezán pakolnak, az asszonyok sírnak, és ők a baromfit.

— Hergott krucifix! Félreve-rem a harangot.

Kirántotta a szántásból a seprőt és szaladt.

IV.

A katona ruhát kért. Ócska nadrágot, foltos inget húzva magára, a tanya mögött belefeküdt a maga vájta lyukba, lapult, és figyelte a karavánt, a menekülőket. A maga részéről a hadviselést befejezte.

A kocsik port kavartak, a por lerakódott a fűre.

A vásárosok, a rőfösök, a szabók, a csizmadia, a rongyoszdók, a bazárosok és a mészégetők szoktak szekereikre ponyvasátrat húzni, a ponyvák alatt most menekülők kerekettek Bajja felé.

A kútnál megálltak inni, itatni és mesélni.

Előző este verődtek össze a jánoshalmi vásártéren: székelyek, dél-bácskaiak és kiskunsági homokiak. A székelyeket dobszó ugrasztotta ki az ágyból. A gatyára nadrágot rántottak, és futottak befogni a lovakat. Az asszonyok a ponyva alá dugták a gyerekeket, belerúgtak a macskába, saroglyához kötötték a tehénkét, és indultak. Neki a vakvilágnak.

A nap egyre feljebb kúszott az égen. A kukoricás fölött seregélycsapat körözött. Repültek a hegyre szüretelni. A völgy tiszta, páráltan volt és feltűnően csendes.

Ez most a senki földje, mondta apám, és kiállt a tanya elé. Mihály, az öreg béres meg kihozta a gombos harmonikát, és leült az árokpartra. Oda, ahol a fűben négylevelű lóhere után szokott kutatni.

SEKULITY PÉTER

Heinz Kahlau

Dal a rohanásról

A mészárosok már készen

— ha barmot táplál

[állnak]

erővel nekiesnek a húsának.

Hogy felnőhessen, ahhoz

[nincs idő.]

Pedig akkor jobban járnának,

ha nem sietnének ennyire.

Amit sietség nélkül

[megkapnának,

nem szerzik meg így sose.

A férfiak mind készen állnak

— a kikötőn át ha jön

[a nő,

erővel nekiesni, velehálnak,

Hogy szeressen is, arra nincs

[idő.]

Pedig akkor jobban járnának,

ha nem sietnének ennyire,

Amit sietség nélkül

[megkapnának,

nem szerzik meg így sose.

Az emberek mind készen

— ha találtaik egy

[bölcselő,

erővel kikiáltani csodának.

Hogy tényleg bölcs lehessen,

[nincs idő.]

Pedig akkor jobban járnának,

ha nem sietnének ennyire.

Amit sietség nélkül

[megkapnának,

nem szerzik meg így sose.

Orsovai Emil fordítása

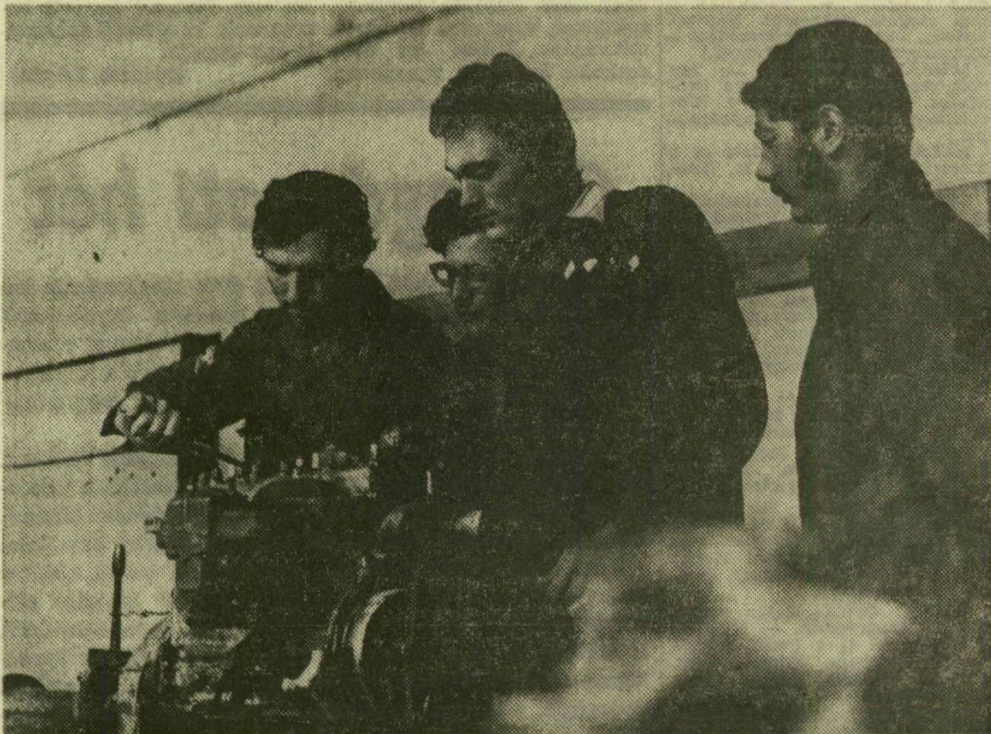
elméleti megalapozója. Egy más műfaj, az irodalom teljes mértékű alkotójaként közeledett a filmhez, s felfedezte a filmművészet mással össze nem cserélhető sajátosságait. Ma a világon nincs olyan filmmel foglalkozó valamennyire is jelentős könyvtár, amelyben ne találánánk meg két alapmunkáját, a Látható embert és a Filmkultúrát.

A tizből fennmaradó másik két megkérdéztet valószínűleg íróként is ismerné, elsősorban mint Bartók egyfelvonásos operájának, a Kékszakállú herceg várának, és balettjének: a Fából faragott királyfinak szövegkönyvíróját. Pedig hát ezek sem egyszerűen szövegkönyvek, például a Kékszakállú pompás verses elbeszélés, a népmesék balladatömörűsége, misztikus hangvételében. (Egyébként Kodály Zoltán számára is készített balladaszerű szövegkönyvet, a Cinka Pannát, amit éppen most mutatott be a Szegedi Nemzeti Színház, hiszen az idén van Balázs Béla születésének 90., halálának 25. évfordulója.)

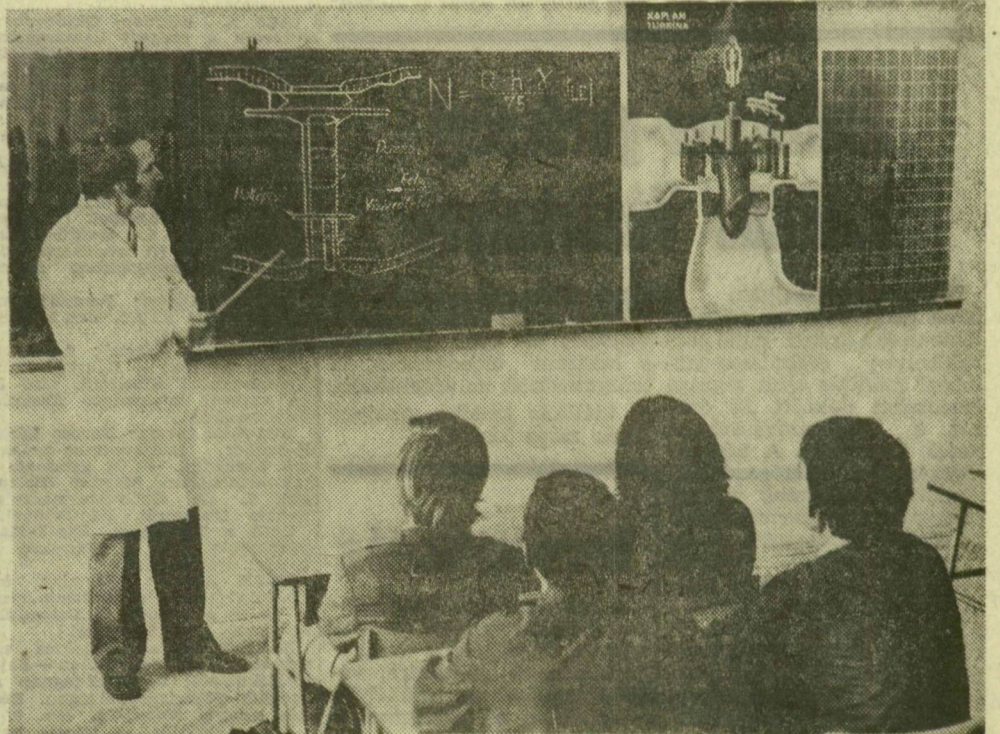
Mégis, az író Balázs Bélát viszonylag kevesen ismerik. Méltatói között pedig ilyen neveket találunk, mint Lukács György, Ady Endre, vagy Thomas Mann. Az Álmodó ifjúság pedig olyan kedves férfibajjal, bölcs ironiával szól gyermekkori önmagáról, olyan pontos feletetét adja egy prózában kevésbé feldolgozott tájnak és idősáknak, hogy méltán tarthatja a könyvespolcán minden magyar irodalombarát.

Rózsa János filmrendező ezt a könyvet választotta új filmjének témájul. Tegyük hozzá: alaposan megváltoztatva a regény időbeosztását, helyzetét, egyes figuráit. A hűtlenség, egy regény, különösen ilyen nagyobb időegységet átfogó regény filmre alkalmazásakor szinte kötelező. A más műfaj, a kötött, másfél órás időegység óhatatlanul változtatásokat követel. E változtatások önmagukban nem értékmérő a filmnek — ettől nem ítéltük sem rosszabbnak, sem jobbnak —, inkább arra alkalmasak, hogy felfedjék: mi volt fontos az alapműből a rendező, Rózsa János számára. A hangulati háttérrel, a kisváros környezetét hangsúlyozta elsősorban Ragályi Elemér operatőr képe. Bár az is igaz, hogy itt összemossák Szeged és Lőcsé. A gyerek útjából, fejlődéséből mindeketlen érdekelte, hogy a boldog ártatlanság felhőtlen korától miként jut el a társadalom ellentmondásainak értékeléséhez. Tegyük hozzá: a regény nyersanyaga valószínűleg jóval gazdagabb élmények felkeltésére is alkalmas lett volna. Így is öröndetes, hogy megszületett — éppen az évfordulóra —, az első Balázs Béla-film, amely remélhetőleg a korábbiaknál jobban ráirányítja a figyelmet a kicsit méltánytalanul háttérbe szorított Balázs Béla, mint íróra.

B. L.

Motorszerelés gyakorlása

A „vizesek” szakmai előadást hallgatnak.